

Rygundersøgelse

Basis rygundersøgelse Inspektion: Almen tilstand. Af- og påklædning. Smerteadfærd. Gang (normal?). Holdning (lordose, kyfose, evt. scoliose el. deformitet beskrives). Bækkenstand og evt. benlængde (vurderes). Muskulatur (symmetrisk/asymmetrisk). Hudforandringer.

Bevægetest: Foroverbøjning (finger-gulv afstand/Schobers test). Bagoverbøjning. Sidebøjning (anføres x/x cm), evt. siderotation.

Percussionstest: På processus spinosi (obs fraktur, tumor, epidural absces, inflammation) - udstrålende smerter kan være et indicium på en prolapsbetinget iskias.

Muskulær/segmentær us.: Palp. af rygmuskulatur (paravertebral, quadratus lumborum) og sædemuskulatur. Fjedringsømhed. Hudfoldetest.

Grov neurologisk undersøgelse: Strakt benløftningstest (Laségués prøve). Reflekser (medial hase-, patellar- og achilles). Sensibilitet. Test af muskelkraft (kan evt. testes ved hæl- og tågang samt knæbøjning).

Ved mistanke om rod affektion, eksempelvis positiv Laségués test samt påvirket kraft og/eller refleks kan undersøgelsen suppleres med:

- Nervestræktests: (Laségués), krydset Laségués prøve, femoralis-stræktest (omvendt Laségué), Bragards test/buestrengsfænomen.
- Doorbell fænomen (tryk ømhed af proc. spinosi).
- Vurdering af kraft og tonus.
- Rektaleksploration samt palp. af abdomen (urinretention) ved mistanke om cauda equina-syndrom.
- Segmentær roddiagnostik - link til skema fra DSAM-06.

Differentialdiagnostik Ved mistanke om uspecifikke rygmerter kan evt. piriformistest (Patricks Fabere test) og palpation af sacroiliacaled give oplysninger om problemer uden for selve lænderyggen. Den kliniske undersøgelse suppleres med nedenstående efter vurdering.

Facetledsproblematik:

Positiv hudfoldetest og springingtest . Evt. suppl. med røkketest.

Bevægetest viser oftest ensidig hæmning ved sidebøjning. Ved palpation findes lokal infiltration og ømhed over facetleddet.

Sacroiliacaledsproblematik:

Der er ømhed ved palpation eller fjedring over sacroiliacaled og/eller symfyser. Der udløses smerter ved kompression eller separation af bækkenet (kompressions- og separationstest).

Hofteundersøgelse: Sædemuskulatur inspiceres (atrofi). Bækkenstand og benlængde vurderes. Glutealmuskelfunktionen vurderes med Trendelenburgs test.

Palpation på forside, dels lateralt proksimalt for trochanter major og dels på leddets bagside.

Bevægelighed ved flexion/ekstension, abduktion/adduktion,

indadrotation/udadrotation. Bevægelseslagene skal altid sammenlignes med modsatte side*. (Indadrotation kan findes begrænset ved især artrose og arthritis lidelser).

Muskelkraft for flexion/ekstension samt abduktion/adduktion. Pulsforhold registreres.

Thomsons test (fleksionskontraktur). Test for impingement/kollision (fleksion og indadrotation med samtidig let adduktion af hoften).

Stabilitetstest: apprehension (ses ved hofte dysplasi). Obers test (stram tractus iliotibialis; ses ved ekstern springhofte).

*Ekstension 0-15° flexion 0-130°, abduktion 0-50° adduktion 0-30°, indadrotation 0-20° udadrotation 0-70°. Normalbevægelser i hofteleddet, dog med betydelig variation.

Blodprøver

Differentialdiagnostisk og i uklare tilfælde afhængig af situation kan overvejes: Totalt leukocyttal, differentialtælling, CRP, SR, hæmoglobin, kreatinin, calcium, fosfat, D-vitamin status, TSH, basisk fosfatase, immunglobuliner (herunder M-komponent) og prostata specifikt antigen (PSA). Evt. HLA-B27 ved langvarige eller recidiverende ryggener. Urinundersøgelse foretages ved mistanke om urinvejssygdom medvirkende til symptomer.

Referencer

1. Klinisk [vejledning](#) ”Diagnostik og behandling af lændesmerter i almen praksis”, DSAM 2006.
2. Almen medicin af Steinar Hunskår, 1. udgave, 1. oplag, s. 170-176.
3. Lægehåndbogen - Sundhed.dk, Lændesmerter - lave rygsmerter, Rygsmerter.
4. Sundhed.dk, Forløbsbeskrivelse: Lænderygsmerter, Region Midt.
5. Harrison's Principles of Internal Medicine, 19e, Chapter 22 Back and Neck Pain.
6. Klinisk Neurologi og Neurokirurgi, 5. udgave, FADL's Forlag.
7. Den gode ryg-journal af overlæge Ole Kudsk.
8. Diagnostik af ryglidelser, Statusartikel af Helen K. Bentsen og Bente Danneskiold-Samsøe, Ugeskr. Læger 25. aug. 1997,
9. Akut uspecifikt lændehold, Rationel Farmakoterapi sep. 2013.
10. Den kliniske undersøgelse af hofteleddet hos voksne, Ugeskr. Læger 166/26-31 2004.
11. Ortopædisk kirurgi, Sneppen O. et al., FADLS forlag, udgave 7.

Link:

<https://www.sundhed.dk/sundhedsfaglig/information-til-praksis/midtjylland/patientforloeb/forloebbeskrivelser/a-ament-og-uspecificeret/billeddiagnostik/>

Forfatter:

Rasmus Boe Mortensen, Jens Peder Haahr, Arbejdsmedicin Herning, Universitetsklinik, Hospitalsenheden Vest.

Review: Johan Hviid Andersen, Arbejdsmedicin Herning, Universitetsklinik,
Hospitalsenheden Vest.

Redaktør Ole Carstensen, Arbejdsmedicin Herning, Universitetsklinik,
Hospitalsenheden Vest

Dato 30. maj 2017

Revideres 30. maj 2020

